293
79.2

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

I. Η Ελληνική κοινωνία - δομικά χαρακτηριστικά

II. Κοινωνική κρίση και εμφάνιση του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

III. Η πατρίδα μας στην πορεία της Αλλαγής

Ι. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΔΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. * Η Ελληνική κοινωνική και οικονομική δομή έχει όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός περιφερειακού καπιταλιστικού σχηματισμού.

Διαμορφώθηκε κάτω από ένα ασφυκτικό πλέγμα σχέσεων εξάρτησης, σαν αποτέλεσμα μιας συνεχούς εθνικής κρίσης, που σημαδεύει ολόκληρη την πορεία γέννησης και ανάπτυξης του νεοελληνικού κράτους.

Ο σύγχρονος ελληνικός καπιταλισμός για λόγους δομικής ανεπάρκειας που ανάγονται στις σχέσεις εξάρτησης που επιβλήθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες δεν κατάφερε ν'αποκτήσει μιαν αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη και μια ολοκληρωμένη αστικο - δημοκρατική πολιτική δομή. Τα χαρακτηριστικά του προσδιορίζονται από την επιλογή της άρχουσας τάξης για μια νέα ενσωμάτωση στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας που ακολούθησε τη νίκη της στον εμφύλιο πόλεμο. Έτσι οι σχέσεις εξάρτησης που επιβλήθηκαν τόσο στο πολιτικο-στρατιωτικό επίπεδο (NATO), όσο και στο οικονομικό (σχέδιο Μάρσαλ) αποτελούν την αφετηρία της σύγχρονης κοινωνικής και οικονομικής δομής και διασφαλίζουν για μια μακριά περίοδο την επικυριαρχία του Αμερικάνικου και Δυτικοευρωπαϊκού μονοπωλιακού κεφαλαίου σ'όλο το βάθος και πλάτος των λειτουργιών της οικονομίας και του πολιτικού εποικοδομήματος.

Η αναπτυξιακή διαδικασία που συντελέστηκε κάτω από τις σχέσεις εξάρτησης έχει σαν αποτέλεσμα ένα μοντέλο συσσώρευσης σε εθνική κλίμακα κι ένα τρόπο ένταξης στην παγκόσμια αγορά, που "εμποδίζει" τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, που είναι κυρίαρχος, να γίνει αποκλειστικός, δεν τείνει δηλ. να εξαφανίζει τους άλλους τρόπους.

Αντίθετα συνυπάρχει και συμβιώνει με προκαπιταλιστικές μορφές παραγωγής σ'ένα μεγάλο φάσμα της ελληνικής οικονομίας (γεωργία, κτηνοτροφία, μικροεμπόριο, βιοτεχνία, κ.λ.π.). Η περιφερειακή συγκρότηση του κοινωνικού σχηματισμού εσωτερικεύει σ'όλα τα επίπεδα της ανάπτυξης την ίδια κυρίαρχη αντίθεση (ανάπτυξη - υπανάπτυξη).

Οι όροι εξωτερικού εμπορίου (ανάμεσα στα ελληνικά προϊόντα και τα προϊόντα των κέντρων της Δύσης) είναι χαρακτηριστικοί της "άνισης ανταλλαγής" και διευκολύνουν τη μεταφορά κοινωνικού πλεονάσματος προς τα μητροπολιτικά κέντρα. Με το ξάπλωμα των μονοπωλίων και των πολυεθνικών και στο εσωτερικό της χώρας μας εντείνεται αυτή η διαδικασία ενώ παράλληλα αποδιαρθρώνεται κάθε προσπάθεια εθνικής συσσώρευσης. Ταυτόχρονα οι όροι εσωτερικού εμπορίου ανάμεσα στα βιομηχανικά και τα αγροτικά προϊόντα ειναι άνισοι για την αγροτιά και πραγματοποιείται έτσι μια σημαντική μεταφορά

./..

πλεονάσματος από τον αγροτικό, στο βιομηχανικό τομέα.

Έτσι οι παραγωγικές δυνάμεις αναπτύσσονται με ανισομέρεια και γίνεται ολοένα εντονότερη η εξάρτηση και η εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, η τάση της να γίνεται συμπληρωματική κεφαλαιουχική προέκταση των οικονομιών της Δύσης. Η μετατόπιση του κέντρου αποφάσεων για την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων από το εσωτερικό στο εξωτερικό έχει σαν αποτέλεσμα να εξαρτηθεί συνολικά η αναπτυξιακή μας πορεία από τις επιλογές ξένων κέντρων αποφάσεων.

Όλα αυτά παράγουν και αναπαράγουν ένα μοντέλλο εμποδισμένης, ανισομερούς και στρεβλής ανάπτυξης που έχει συγκεκριμένα δομικά χαρακτηριστικά.

2. * Το πρώτο και ουσιαστικό χαρακτηριστικό της οικονομικής δομής που καθόρισε στην ουσία την ανάπτυξιακή πορεία είναι η <u>εξαρτημένη εκβιομηχάνιση</u>. Η πορεία της εκβιομηχάνισης υπήρξε αποκαλυπτική. Η Ελλάδα δεν πήρε μέρος σε καμμιά βιομηχανική επανάσταση. Κατά τη διάρκεια της πρώτης βιομηχανικής επανάστασης παρέμεινε μια καθυστερημένη αγροτική χώρα που μοναδικό ρόλο έπαιζε η πρωτογενής παραγωγή, οι πρώτες ύλες και τα αγροτικά προϊόντα. Στη διάρκεια της δεύτερης και καθώς η Ευρώπη αναπτύσσεται, στη χώρα μας μόλις αρχίζει ν'αποκτά σημασία η ελαφριά βιομηχανία (κύρια καταναλωτικών αγαθών) καθώς και οι υπηρεσίες. Η βαρειά βιομηχανία παρέμενε σε στοιχειώδη μορφή, ενώ παράλληλα υπήρχε έντονος προσανατολισμός στις εξαγωγές προϊόντων και εργατικού δυναμικού και στις εισαγωγές κεφαλαίων και τεχνολογίας από πολυεθνικές εταιρίες με τη μορφή άμεσων παραγωγικών επενδύσεων.

Το δεύτερο ουσιαστικό χαρακτηριστικό της οικονομικής δομής που είναι απόρροια της εξωστρέφειας της είναι η <u>ανοιχτή οικονομία</u> γιατί εξαρτάται σε τεράστιο βαθμό από τις εξαγωγές και τις εισαγωγές της. Είναι κατά συνέπεια μια οικονομία που καθορίζεται σε μεγάλη έκταση από εξωγενείς παράγοντες και είναι ανοιχτή στις επιπτώσεις διεθνών οικονομικών συνθηκών.

Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι ο <u>αυξημένος ρόλος του δημόσιου τομέα</u> και του <u>τραπεζικού - πιστωτικού συστήματος</u> στην παραγωγική διαδικασία. Στην οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών το κράτος και οι τράπεζες κυριαρχούν μέσα από τις οικονομικές επιλογές της άρχουσας τάξης ο προσανατολισμός των πιστώσεων γίνεται σε αντιπαραγωγικές δραστηριότητες.

./..

Αυτός ο αντιπαραγωγικός τρόπος ανάπτυξης έχει σαν συνέπεια την υπέρμετρη διόγκωση του τριτογενούς τομέα, όχι μόνο στη διοίκηση αλλά και τις παρεχόμενες εξωκρατικές υπηρεσίες που συνιστούν μια εκτεταμένη μορφή παραοικονομίας (κυκλώματα διανομής, μεσάζοντες, διαμεσολαβήσεις, υπεργολαβίες, κ.λ.π.).

Το εύκολο κέρδος, η αποθησαύριση, η διαφυγή κεφλαίων στο εξωτερικό, είναι ενδημικό φαινόμενο του ελληνικού καπιταλισμού.

Παρά τις εντυπωσιακές αυξήσεις ορισμένων αναπτυξιακών μεγεθών (κατά κεφαλή εισόδημα, μετατόπιση εξαγωγών, ...) σ'όλη αυτή την περίοδο, οξύνονται οι ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας.

Η ανισοκατανομή του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου είναι προκληρική.

Ταυτόχρονα ακόμη οξύτερη είναι η ανισοκατανομή ανάμεσα στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο καθώς οι πόροι μεταφέρονται και συσσωρεύονται είτε στο εξωτερικό μέσα από τη ληστρική εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών είτε στα κοινωνικά στρώματα που διαμεσολαβούν μέσα από τους μηχανισμούς της παραοικονομίας.

Η εξαρτημένη οικονομική ανάπτυξη έχει έντονα παραμορφωτικά χαρακτηριστικά καθώς οι εκσυγχρονιστικές τάσεις συνυπάρχουν με παραδοσιακές δομές και κάθε απόπειρα οικονομικής "ανάπτυξης" συντηρεί και αναπαράγει τα κύρια χαρακτηριστικά της υπανάπτυξης και της καθυστέρησης.

Έτσι άλλοτε αργά κι άλλοτε εκρηκτικά κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια συνοδεύεται με το αρνητικό της αποτέλεσμα :

* η εκβιομηχάνιση με το κύμα εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης και ανεργίας.
* οι επενδύσεις στον αγροτικό τομέα με την αποδιάρθρωση της γεωργικής οικονομίας όπου συνεχίζει να επικρατεί η απλή εμπορευματική παραγωγή με βάση τον οικογενειακό κλήρο.
* η εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων με τη διατήρηση χιλιάδων μικρών επιχειρήσεων με τεχνολογική καθστέρηση και μικρή παραγωγή που όχι μόνο δεν είναι αποδοτικές αλλά ταλαντεύονται ανάμεσα στη χρεωκοπία και την εξαφάνιση.
* η συσσώρευση υπερκερδών στις λίγες οικονομικά εύρωστες επιχειρήσεις με την αποδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού και τη δημιουργία υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.
* η άνιση ανάπτυξη στά διάφορα γεωγραφικά διαμερίσματα και η αλματώδης αύξηση του κύματος αστυφιλίας που συντελεί στην

ταχύρυθμη συγκέντρωση πληθυσμού, δραστηριοτήτων, πόρων και υπηρεσιών στα αστικά κέντρα με την ταυτόχρονη εγκατάλειψη της υπαίθρου.

3. * Η μεταπρατική φύση του ελληνικού κεφαλαίου και το μοντέλο συσσώρευσης βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το χαρακτήρα της μεγαλοαστικής τάξης στην Ελλάδα. Είναι μια τάξη που συμμετέχει στο μοντέλο ανάπτυξης που επέβαλαν οι δυνάμεις της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας, στον εθνικό της χώρο.

Δεν αποκτά ποτέ τα χαρακτηριστικά μιας πραγματικά διευθύνουσας και ηγεμονεύουσας τάξης παρ'όλο που τυπικάτα εμφανίζει γιατί διαμεσολαβεί διαπραγματευόμενη στους ευνοϊκότερους ή μη όρους της ένταξης στον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας, ένταξη για την οποία δεν έχει τον αποφασιστικό ρόλο. Δεν καθορίζει δηλαδή τη συσσώρευση σε εθνική κλίμακα. Η πολιτική της συμπεριφορά κάθε φορά που έχει να επιλέξει ανάμεσα στο συνολικό εθνικό συμφέρον και το στενά ταξικό στρέφεται κατά κανόνα στο τελευταίο. Όλες οι μερίδες του μονοπωλιακού κεφαλαίου στη χώρα, παρά τις αντιθέσεις τους, κινούνται κάτω από την ηγεμονία του μονοπωλιακού τμήματος της άρχουσας τάξης που βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση από το ξένο κεφάλαιο.

- Τα <u>μεσαία στρώματα</u> της αστικής τάξης ειναι προϊόν του αστικού εκσυγχρονισμού και αποτελούνται κύρια από ανώτερα στελέχη του κρατικού μηχανισμού, από τεχνοκράτες εξειδικευμένους στην παραγωγική διαδικασία και από σημαντικούς διαμεσολαβητές στα κυκλώματα διανομής (μεγάλο εμπόριο, τουριστικές απασχολήσεις αντιπροσωπείες, μεσαία βιομηχανία, κ.λ.π.). Η πολιτική τους συμπεριφορά παρ'ότι η ταξική τους θέση τα συντηρητικοποιεί παροσιάζει μια σημαντική ρευστότητα που απορρέει από την ιδιόμορφη και ανολοκλήρωτη αστική δομή της ελληνικής κοινωνίας.
- Τα <u>μικροαστικά στρώματα</u> αποτελούν ένα ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα της ελληνικής κοινωνικής διάρθρωσης τόσο από άποψη ποσότητας όσο και από άποψη πολυμορφίας στην κοινωνική διάταξη και την πολιτική συμπεριφορά.

  Πολλές δυσκολίες παρουσιάζει η κατάταξή τους :

  Ανεξάρτητοι τεχνίτες και βιοτέχνες, δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι, παροχή υπηρεσιών και μικροεπαγγελματίες, εμποροϋπάλληλοι και καταστηματάρχες, επιστήμονες και ελεύθεροι επαγγελματίες.

./..

Η ανομοιογένεια και η ρευστότητα των στρωμάτων αυτών είναι σημαντική και οφείλεται σε εισοδηματικέςκαι μορφωτικές διαφορές, σε εξαρτημένο ή ανεξάρτητο χαρακτήρα της εργασίας, στο βαθμό αστικοποίησης, κ.λ.π.

Παρ'όλα αυτά υπάρχουν κάποια σταθερά στοιχεία όπως είναι η νεοπαγής συγκρότηση των στρωμάτων, η κύρια αγροτική και λιγότερο εργατική τους προέλευση η κατά μεγάλο ποσοστό (70% περίπου) έμμεση συσχέτιση με την παραγωγική διαδικασία, η κατοχή ιδιοκτησίας.

Παράλληλα η προέλευση τους σε σημαντικό ποσοστό και η εμφανής κοινωνική και οικονομική τους συμπίεση διαμορφώνει μια ενδυνάμει τάση ριζοσπαστικοποίησης σε πείσμα της καταναλωτικής ιδεολογίας που επιβάλλει η άρχουσας τάξη.

- Η <u>αγροτική τάξη</u>, παρά την συνεχή της συρρίκνωση, ειναι η πολυπληθέστερη τάξη στη χώρα. Ο μικρός κλήρος είναι ο κανόνας ενώ οι ακτήμονες έμειναν ελάχιστοι σε αριθμό.

Η μετανάστευση και η αστυφιλία παράλληλα με την κάποια εκμηχάνιση και τον εκσυγχρονισμό, άν και ενίσχυσε την τελευταία εισοσαετία το εισόδημα των αγροτών, δεν ανέκοψε την τάση μείωσης της συμβολής της αγροτικής οικονομίας στο εθνικό προϊόν.

Η απαράδεκτη εκμετάλλευση που γίνεται με τους όρους διακίνησης και εμπορίου, την εκτεταμένη παραοικονομία και την διείσδυση του μονοπωλιακού κεφαλαίου στις αγροτικές δραστηριότητες, μετατρέπει την αγροτιά σε κατ'εξοχή εκμεταλλευόμενη τάξη στην πατρίδα μας. Την εικόνα αυτή ολοκληρώνει η ένταξη στην ΕΟΚ.

Σημαντικό ποσοστό αγροτών ενισχύει το εισόδημα του με εξωαγροτικές απασχολήσεις ενώ η αγροτική οικονομία, στηρίζεται κατ' εξοχή στην οικογενειακή εργασία.

Η ίδια η συμμετοχή της τάξης στην παραγωγική διαδικασία προσδιορίζει και την πολιτική της δυναμική παρ'ότι η Δεξιά χρησιμοποίησε στην ύπαιθρο κατ'εξοχή τους κατασταλτικούς της μηχανισμούς.

- Η <u>εργατική τάξη</u> και η κοινωνική της διαστρωμάτωση διαμορφώθηκε στα πλαίσια της εξαρτημένης εκβιομηχάνισης και της συνολικότερης περιφερειακής συγκρότησης της ελληνικής κοινωνίας. Στην όψιμη αστικοποίηση οφείλεται το γεγονός ότι αποτελεί σχετικά νέα τάξη παρ'ότι οι αγώνες της χρονολογούνται από τα τέλη του περασμένου αιώνα.

Στα βασικά της χαρακτηριστικά συμπεριλαμβάνονται :

./..

* το χαμηλό ποσοστό της συγκέντρωσης του εργατικού δυναμικού και η πολυδιάσπαση σε χιλιάδες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις,

* η άνιση διαστρωμάτωση (βιομηχανικοί εργάτες, οικοδόμοι, εργάτες θαλλασίων και χερσαίων μεταφορών, μικροεργολάβοι, εργάτες γής, μισθωτοί σε παροχή υπηρεσιών),

* η σχετικά μικρή ιστορία της συνδικαλιστικής δράσης που σε συνδυασμό με τον εργατοπατερισμό και τον κυβερνητικό συνδικαλισμό, οδήγησαν σε πολυδιάσπαση το εργατικό κίνημα,

* η έξω εργατική τους σε μεγάλο ποσοστό προέλευση.

Από την άλλη μεριά όμως η εργατική τάξη - εν δυνάμει επαναστατική - λόγω του τρόπου συμμετοχής στην παραγωγική διαδικασία, γίνεται το αντικείμενο στυγνής εκμετάλλευσης από το ελληνικό και ξένο κεφάλαιο.

Όμως πέρα από την αναφορά στα επι μέρους στοιχεία της κοινωνικής διάρθρωσης ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι κυρίαρχες τάσεις που έχει αυτή, σαν συνέπεια της στρεβλής ανάπτυξης, καθώς και κάποιες σημαντικές λειτουργίες που δεν τις συναντά κανείς στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό. Έτσι :

α. Η έννοια της "ιδιοκτησίας" στους προκαπιταλιστικούς τρόπους παραγωγής διαφέρει από την ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής του Κ.Τ.Π. Κάτω από την "άνιση ανταλλαγή" δεν χρησιμοποιείται για συσσώρευση κεφαλαίου που επιτρέπει την ιδιοποίηση μιας υπεραξίας αλλά γίνεται απλό στοιχείο επιβίωσης και αναπαραγωγής χωρίς τον καπιταλιστικό ορίζοντα. Η υπεραξία που παράγει μια αγροτική ελληνική οικογένεια όχι μόνο δεν συσσωρεύεται, όχι μόνο δεν επαναπενδύεται αλλά μεταφέρεται με τη μορφή κοινωνικού πλεονάσματος στα αστικά κέντρα ή το εξωτερικό.
Αυτή η ιδιομορφία ειναι η ασική αδυναμία της μη καπιταλιστικής ολοκλήρωσης και το συνδετικό στοιχείο ανάμεσα σ'όλες τις κοινωνικές δυνάμεις των μη προνομιούχων.

Αυτό αναπόφευκτα προωθεί την όξυνση ανάμεσα στην οικονομική ολιγαρχία - ντόπια και ξένη - και τη μεγάλη μάζα των εργαζομένων που είναι αντικείμενο στυγνής εκμετάλλευσης, είτε στο πλαίσιο παραγωγικών σχέσεων που είναι "εκσυγχρονισμένες" (εργάτες, μισθωτοί) είτε στο πλαίσιο προκαπιταλιστικών παραγωγικών σχέσεων (αγρότες, βιοτέχνες, μικροεπαγγελματίες, κ.λ.π.).

./..

β. Η μεταπολεμική κοινωνική διάταξη χαρακτηρίζεται από ωρισμένα δεδομένα :

- Από μια μεταβατικότητα και ρευστότητα σε διάφορα κοινωνικά στρώματα, που οφείλεται στην αναγκαστική μετατόπιση αγροτικών μαζών κύρια προς τα αστικά και λιγότερα στα ημιαστικά κέντρα.

- Από την έλλειψη σταθερής αντιστοιχίας ανάμεσα στις ανάγκες παραγωγικού δυναμικού και στη μαζική ροή πληθυσμού από την επαρχία προς τις πόλεις. Οι μετακινούμενες μάζες δεν απορροφούνται και δεν συγκεντρώνονται σε βιομηχανικές μονάδες γιατί απλά αυτές είναι λιγοστές. Στρέφονται στην στελέχωση των υπηρεσιών, καλύπτουν τις ανάγκες της ασύμμετρης και άλλογης οικοδομικής ανάπτυξης και κύρια αρκούνται σε απασχολήσεις μεσολαβητικές, παρασιτικές και εναλασσόμενες.

- Από τη μεταπήδηση διαφόρων κοινωνικών δυνάμεων από ένα παραδοσιακό τύπο παραγωγής σε ένα άλλο, που πολλές φορές δεν είναι σταθερός. Αυτή η συνεχής μετάπτωση και αστάθεια των νέων κοινωνικών στρωμάτων μαζί με την εισοδηματική διασύνδεση τους με την αγροτική οικονομία ή με ένα συμπληρωματικό επάγγελμα κάνουν πιό ασταθή την κοινωνική τους ένταξη, και τη διαδικασία ανάπτυξης ταξικής συνείδησης και διακόπτουν την ιστορική ρίζα και κληρονομιά των αγώνων και των κατακτήσεων τους.

  Αυτή η κινητικότητα πλατειών κοινωνικών δυνάμεων με τη διακεκομμένη και εναλλασσόμενη θέση τους στην παραγωγή επηρεάζουν καθοριστικά τη συνδικαλιστική οργάνωση, τη δράση και συμπεριφορά όχι μόνο των μικρομεσάιων, των μισθωτών και των αγροτών, αλλά και αυτής της ίδιας της εργατικής τάξης.

γ. Η διαδικασία μετάλλαξης των παραδοσιακών μικρο-μεσαίων, αγροτικών και εργατικών στρωμάτων σε άλλη κοινωνική μορφή, τα καθιστά πρωταγωνιστές και καταλύτες της γέννεσης του κοινωνικού ριζοσπαστισμού σαν φαινόμενου. Είναι γεγονός πώς η εξέλιξη του μονοπωλιακού καπιταλισμού στη χώρα μας κάτω από συνθήκες εξάρτησης :

- δημιουργεί κραδασμό στις ρευστές και ασταθείς σχέσεις των κοινωνικών στρωμάτων,

- επιτρέπει να δημιουργηθούν σταθερότερα στρώματα και κοινωνικές τάξεις, μέσα από τη συγκέντρωση του βιομηχανικού δυνα-

μικού, από την αύξηση του κοινωνικού βάρους της εργατικής τάξης, και όλων όσων προσφέρδουν εξαρτημένη μισθωτή εργασία, και από την φθίνουσα πορεία της αγροτιάς,

- Οδηγεί αργά όλο και περισσότερα στρώματα (επιστήμονες - νεολαία - μικρομεσαίοι) στο μπλόκ των εκμεταλλευόμενων και καταπιεσμένων τάξεων.

4. * Το Ελληνικό κράτος, αλλά και ολόκληρο το πλέγμα των θεσμών και των μορφών κοινωνικής οργάνωσης, φέρνει έντονα τα σημάδια της εξάρτησης και της περιφερειακής δομής της κοινωνίας μας.

Η ανεπάρκεια της άρχουσας τάξης να κατευθύνει το μοντέλο συσσώρευσης στον εθνικό χώρο, με την ασθενική εξαρτημένη οικονομική της βάση, οδήγησε ιστορικά στο κράτος σαν υποκατάστασο επιβολής των όρων ένταξης στην παγκόσμια αγορά.

Έτσι, το εξαρτημένο Κράτος γεννήθηκε και αναπτύχθηκε σαν αποτέλεσμα της ανοιχτής πολιτικής επικυριαρχίας των μητροπολιτικών κέντρων πάνω σ'ολόκληρη την ελληνική κοινωνία. Διαμορφώθηκε μέσα σ'αυτά τα πλαίσια ένα σύνολο θεσμών και μηχανισμών για να διασφαλίσει τον οικονομικό χαρακτήρα της εξάρτησης (νομισματικό και πιστωτικό σύστημα, επενδύσεις, τεχνολογία, δομή εξωτερικού εμπορίου, οικονομική και δημοσιονομική πολιτική), τον πολιτικοστρατιωτικό (εθνική άμυνα, εσωτερική ασφάλεια, εξωτερική πολιτική και γενικότερα τη δομή της πολιτείας) και τον κοινωνικοπολιτιστικό (παιδεία, ήδη, έθιμα, σύστημα προτιμήσεων για καταναλωτικά αγαθά, και γενικότερα τον "τύπο διαβίωσης").

Αυτός ο εξαρτημένος και διαμεσολαβητικός χαρακτήρας του Κράτους - - μοναδικό φαινόμενο για τα ευρωπαϊκά δεδομένα - ενίσχυσε υπερτροφικά τις δομές εξουσίας του και δημιούργησε ένα συμπαγές και ανελαστικό θεσμικό πλαίσιο που επηρεάζει καθοριστικά την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Για το λόγο αυτό η πολιτική εξουσία διά μέσου του Κράτους αναδείχτηκε σε κυρίαρχο συντελεστή της αναπτυξιακής διαδικασίας, καθώς επέβαλε ένα πολιτικό -θεσμικό πλαίσιο μοντέλο που όταν οξύνονται οι κοινωνικές συγκρούσεις καταφεύγει στην καταστολή για την ομαλή συνέχιση της συσσώρευσης.

Το μετεμφυλιακό Κράτος που δημιουργείται (ΙΔΕΑ, Παρανομία ΚΚΕ), που δίνει κύριο λόγο στους μηχανισμούς καταστολής (στρατός, σώματα ασφαλείας, παρακράτος), που συμμετέχει ενεργά στη "βία και νοθεία" και ολοκληρώνεται με την εφτάχρονη δικτατορία, είναι η ορατή όψη

./..

της ταύτισης πολιτικής εξουσίας (Δεξιά) και κρατικής εξουσίας.

Δεν είναι τυχαίο, κατά συνέπεια, ότι στη χώρα μας για λόγους κοινωνικο-οικονομικής δομής το Κράτος που είχε πάντοτε βασική επιλογή, την κατασταλτική λειτουργία, δεν πέρασε ποτέ στη μορφή του "Κράτους Πρόνοιας" που δημιούργησε η οικονομική ανάπτυξη στη Δύση την δεκαετία του '50. Αντίθετα σ'όλη τη μεταπολεμική περίοδο το ελληνικό κράτος διακρίνεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που συνιστούν την ιδιομορφία του (αυτό που εύστοχα ονομάστηκε "Κράτος της Δεξιάς") και που έλκουν την καταγωγή τους από πολύ παλαιότερα. Αυτά είναι :

* Η διαπλοκή των αστικών εξουσιών και η υπαγωγή τους στη εκτελεστική εξουσία που επιτρέπει την άμεση εξυπηρέτηση των συμφερόντων της άρχουσας τάξης και προσδιορίζει τον συγκεντρωτικό και στεγανό του χαρακτήρα.

* Η διαμεσολάβηση για να κατευθυνθεί η συσσώρευση σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζει ο μεταπρατικός χαρακτήρας του κεφαλαίου (εμπορευματικός κερδοσκοπικός, χαρακτήρας επενδύσεων).

* Η επιβολή θεσμικής διαδικασίας που δεν σχετίζεται με τις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες του τόπου αλλά κατευθύνεται από ξένα κέντρα.

* Η άμεση σύνδεση μέσα από νόμιμες διαδικασίες (διεθνείς συμφωνίες) ή μέσα από μηχανισμούς ελέγχου και διάβρωσης, με κέντρα που επιβάλλουν την εξάρτηση (πολυεθνικές, μονοπώλια, συνασπισμοί στρατιωτικοί και οικονομικοί).

* Η αποδυνάμωση κάθε μορφής κοινωνικής οργάνωσης όταν δεν ελέγχεται μέσα από διαδικασίες ενσωμάτωσης και αφομοίωσης στην κρατική λογική ή η περιθωριοποίηση και αποδυνάμωση των αντιπροσωπευτικών θεσμών (αντιπροσωπευτική δημοκρατία, συνδικάτα, κόμματα, κοινοβούλιο, αυτοδιοίκηση).

* Η συναινετική λειτουργία του κράτους είναι δευτερεύουσα και ασκείται μόνο όταν μπορεί να διασφαλιστεί χωρίς κοινωνικούς κραδασμούς.

'Ολα αυτά συνιστούν μια κρατική δομή και εξουσία που τείνει να καθυποτάξει κάθε μορφής κοινωνικής οργάνωσης.

Δημιουργείται έτσι το φαινόμενο μιας "μπλοκαρισμένης κοινωνίας" μιας κοινωνίας αποκομμένης από το Κράτος και υποταγμένης σ'αυτό.

Ο κατακερματισμός του κοινωνικού ιστού στα αστικά κέντρα, η αποδυνάμωση και αποδιάρθρωση των κοινωνικών θηλάκων στην περιφέρεια,

η μετατροπή του πολίτη σε αποξενωμένο άτομο είναι απόρροια αυτής της λειτουργίας στο πολιτικό και ιδεολογικό εποικοδόμημα της κοινωνίας μας.

Έτσι η συνολική κοινωνική οργάνωση και αντιπροσώπευση μέσα στα πλαίσια αυτής της πραγματικότητας :

* δημιουργεί και αναπαράγει την πελατειακή σχέση σαν μορφής αντιπροσωπεύσης και τον παλαιοκομματισμό σαν μορφή πολιτικής οργάνωσης.
* διασπά και κατακερματίζει τις κοινωνικές δυνάμεις διαμορφώνοντας σε όλο τους το εύρος μια συντεχνιακή ή τοπικιστική αντίληψη στις μορφές της συνδικαλιστικής και τοπικής πάλης.

Ταυτόχρονα όμως το ίδιο το κράτος και οι θεσμοί φέρνουν μέσα τους τα σπέρματα της αλλαγής και του δημοκρατικού με-ασχηματισμού τους.

Οι νέες παραγωγικές δυνάμεις, η τεχνολογική επανάσταση, η εξέλιξη στις πικοινωνίες και τις μεταφορές η συσσώρευση της γνώσης, η διεύρυνση των αγορών και του κεφαλαίου απαιτούν τη συναίνεση και τη συμμετοχή ευρύτερων κοινωνικών δυνάμεων.

Η εφτάχρονη δικτατορία υπήρξε το αποκορύφωμα μιας συσσωρευμένης ιστορικής εμπειρίας όπου οι παραδοσιακές πολιτικές στρατηγικές έδειξαν για πρώτη φορά τόσο ανεπαρκείς να εξηγήσουν την αντίφαση που οδήγησε στη μεγάλη κοινωνική κρίση.

./..

II. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑ.ΣΟ.Κ.

5. * Η διεθνής δομική κρίση του παγκόσμιου καπιταλισμού για πρώτη φορά τόσο βαθειά και διαρκής, που διεκδικεί νέα επέκταση και διέξοδο για την παγκόσμια αγορά, και οπου δεν αφήνει ανεπηρέαστο τον "υπαρκτό σοσιαλισμό", έφερε στο προσκήνιο την αναγκαιότητα μιας νέας παγκόσμιας κατάστασης.

Η ιμπεριαλιστική στρατηγική επιχειρεί μια αναδιανομή του παγκόσμιου πλούτου και των ζωνών πολιτικής επικυριαρχίας στην απόπειρα να δημιουργήσει ένα νέο παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας.

Η εξωστρέφεια κι ο εξαρτημένος χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνίας δέχτηκε πολλαπλασιαστικά τις συνέπειες αυτής της προσπάθειας.

Η δομική ανεπάρκεια της άρχουσας τάξης να διαπραγματευτεί με αποδεχτούν εθνικούς (πολιτικούς και οικονομικούς) όρους τη θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια καινότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της έντασης που πήρε η κρίση στον τόπο μας. Όπως απόδειξε η ιστορική πράξη, κάθε φορά που γίνεται συνολική επαναδιαπραγμάτευση της θέσης μας στην παγκόσμια κοινότητα η "εθνική" και η "κοινωνική" κρίση, είναι δύο ταυτόχρονες και αλληλοτροφοδοτούμενες πλευρές που βάζουν σε συνολική δοκιμασία το έθνος και το λαό μας.

Αποτέλεσμα αυτής της πραγματικότητας είναι το ότι η δικτατορία έφερε στο φως όλες τις πλευρές μιας τεράστιας κοινωνικής κρίσης, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά :

α. Εθνικά

Είναι η κρίση εθνικής ανεξαρτησίας, καθώς απειλείται η εδαφική ακεραιότητα και η επιβίωση του έθνους.

β. Οικονομικά

Είναι η κρίση του μοντέλου συσσώρευσης, καθώς στην οικονομική δομή οξύνονται τα διαρθρωτικά προβλήματα και επιδεινώνοται τα μακροοικονομικά μεγέθη, (πληθωρισμός, ανεργία, στασιμότητα επενδύσεων, εμπορικό ισοζύγιο).

γ. Θεσμικά

Είναι η κρίση του Κράτους και των θεσμών, καθώς γίνεται ορατό το αδιέξοδο του "αστικού εκσυγχρονισμού" και η αδυναμία να επιβληθούν θεσμοί βιώσιμοι που να ανταποκρίνονται στις νέες παραγωγικές ανάγκες.

./..

δ. Ιδεολογικά

Είναι η κρίση του τρόπου ζωής και των αξιών καθώς ο καταναλωτισμός συνυπάρχει με την μεταφορά ξένων προτύπων και ο πολίτης γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης της σύγκρουσης των πιο αντιφατικών ιδεολογιών.

ε. Πολιτικά

Είναι η κρίση όλων των μορφών αντιπροσώπευσης στην κοινωνική οργάνωση (κόμματα, συνδικάτα, αυτοδιοίκηση, συνεταιρισμοί, σωματεία).

στ. Κοινωνικά

Είναι η κρίση ολόκληρης της κοινωνικής διάταξης καθώς ο κατακερματισμός και αποδιάρθρωση του κοινωνικού ιστού δεν βρίσκουν πια ασφαλείς δικλείδες έκφρασης.

6. * Το φαινόμενο του κοινωνικού ριζοσπαστισμού συνδέεται αρκετά με τη διαρκή κοινωνική κρίση και παράγει το ριζοσπαστικό κίνημα. Οι ρίζες του φαινομένου βρίσκονται στην ίδια την ιστορική εμπειρία των τελευταίων δεκαετιών. Κάτω από τις βαθύτατα ταξικές επιλογές της άρχουσας τάξης, που συνιστούν το "πρόσωπο" της εξουσίας της (πολιτική καταπίεση, οικονομική εκμετάλλευση, πολιτιστική αλλοτρίωση), οι κοινωνικές τάξεις και στρώματα του εργαζόμενου λαού αναζητούν το δικό τους εναλλακτικό πρότυπο.

Η ορμητική είσοδος του ριζοσπαστικού κινήματος στην πολιτική ζωή της χώρας μετά την μεταπολίτευση πηγάζει από :

* Τα ανολοκλήρωτα και αδικαίωτα εθνικά, πανδημοκρατικά και κοινωνικά αιτήματα προσφάτων εθνικών και κοινωνικών αγώνων (εθνική αντίσταση, ανένδοτοι, αντιδικτατορικοί αγώνες) που επανέφερε στο προσκήνιο η κρίση με την εφτάχρονη τυρρανία.

* Η διαμόρφωση νέων κοινωνικών στρωμάτων που διεκδικούν δυναμικά όχι μόνο συμμετοχήστη διανομή του εθνικού προϊόντος αλλά συμμετοχή στην άσκηση της εξουσίας.

* Το αίτημα για μόνιμη κατοχύρωση και ανάπτυξη αυτόνομων δημοκρατικών θεσμών που να προασπίζουν την δημοκρατική νομιμότητα, την πολιτική ομαλότητα, και την λαϊκή κυριαρχία.

Μέσα απ' αυτές τις συγκεκριμένες ανάγκες, το ριζοσπαστικό κίνημα αναζητά την απάντηση στην κρίση, απαιτεί ένα νέο πολιτικό προσανατολισμό.

./..

'Ετσι γίνεται κυρίαρχο το αίτημα της ΑΛΛΑΓΗΣ που χρησιμοποιήθηκε με διαφορετικό τρόπο απ'όλους σχεδόν τους πολιτικούς φορείς που υπάρχουν στον τόπο μετά το 1974.

Ποιός είναι ο πολιτικός φορέας που θα εκφράσει αυτό το ριζοσπαστικό κίνημα, που θα εκφράσει αυτή τη διέξοδο, προτείνοντας ένα εναλλακτικό πρότυπο, μια νέα πρόταση εξουσίας, ήταν το ζητούμενο αυτής της περιόδου.

7. * Αδύναμες να αναγνώσουν τις πραγματικές διαστάσεις της κοινωνικής κρίσης οι παραδοσιακές πολιτικές στρατηγικές δεν μπόρεσαν μεταπολιτευτικά να εκφράσουν το ριζοσπαστικό κίνημα.

Το 1974 ολοκληρώθηκε μια συνεχής πορεία απαγκίστρωσης του λαϊκού κινήματος από τους πολιτικούς και κομματικούς μηχανισμούς ενσωμάτωσης της άρχουσας τάξης. Η μεταπολίτευση μπορεί να πρόσφερε μια πρόσκαιρη διέξοδο όμως δεν κατάφερε σε καμμιά περίπτωση να αποκρύψει την κρίση του συνασπισμού εξουσίας που κυβερνούσε τις τελευταίες δεκαετίες.

Η αστική στρατηγική κατέθεσε στην πράξη και μέσα από την άσκηση της πολιτικής εξουσίας την πρόταση και την προοπτική της.

Υπερασπίστηκε με συνέπεια το μοντέλο ανάπτυξης που επέβαλε η άρχουσα τάξη και που οδήγησε στα μεγάλα αδιέξοδα, με το όραμα της αστικοδημοκρατικής ολοκλήρωσης να μένει χωρίς αντίκρυσμα, με την χωρίς όρους ένταξη στην παγκόσμια κοινότητα και την επέκταση του δορυφορικού χαρακτήρα της οικονομικής και κοινωνικής δομής, με την πρόθεση "εκσυγχρονισμού" των κατασταλτικών μηχανισμών του Κράτους, που δεν το εμπόδιζε να γίνεται πιο συγκεντρωτικό και γραφειοκρατικό, με τη διακήρυξη μιας "τεχνοκρατικής" και "ορθολογικής" διαχείρησης που δεν μπορούσε να υποκαταστήσει την ανεπάρκεια του προγραμματισμού με την όξυνση των κοινωνικών και γεωγραφικών ανισοτήτων.

Η αδυναμία του "αστικού εκσυγχρονισμού" αποκαλύφτηκε σ'όλες τις μορφές πολιτικής οργάνωσης και πελατειακής συγκρότησης της Δεξιάς, θέτοντας σε κρίση ολόκληρο το σύστημα αντιπροσώπευσης που στήριξε την πολιτική της εξουσία.

Η πρόταση της παραδοσιακής αριστεράς αδύναμη να απεγκλωβιστεί από τη θεωρία της αναμονής και τη λαϊκομετωπική στρατηγική, μετά τη νομιμοποίησή της δεν μπόρεσε να αναχθεί σε ορατή και βιώσιμη εναλλακτική λύση.

./..

Δέσμια παρωχημένων αντιλήψεων και πρακτικών, προσπάθησε να ερμηνεύσει μηχανιστικά τάσεις και ρεύματα του κομμουνιστικού κινήματος με κυρίαρχη την τριτοδιεθνιστική αντίληψη, χωρίς ουσιαστικά να τοποθετηθεί στην μεταλλαγή των κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών που απέφερε στον τόπο μας η ταξική πάλη στις σύγχρονες μορφές της. Η πολυδιάσπαση και η κρίση των κομμουνιστικών κομμάτων υπήρξε το προϊόν της κρίσης φυσιογνωμίας και στρατηγικής τους.

Τέλος η σοσιαλδημοκρατική πρόταση, δεν ευδοκίμησε στον τόπο μας γιατί απουσιάζει η προοπτική και η δυνατότητα για την επιβολή του "Κράτους πρόνοιας".

Η σύνδεσή της με κάποιες όψεις του αστικού εκσυγχρονισμού και των τεχνοκρατικών στρωμάτων είναι μερική και χαλαρή και όχι ικανή να συντηρήσει ένα μόνιμο και αξιόπιστο πολιτικό φορέα.

8. * Η γέννηση και η ανάπτυξη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. συνδέεται άρρηκτα με το φαινόμενο του πολιτικού και κοινωνικού ριζοσπαστισμού και την πρόταση εξόδου από την κοινωνική κρίση.

Ξεκινώντας απ' τα χαρακτηριστικά της κρίσης ανάλυσε σε βάθος τη συγκεκριμένη μεταπολεμική κοινωνική πραγματικότητα στην πατρίδα μας τόσο αναφορικά με την ένταξή της στον διεθνή καταμερισμό, όσο και με τις βασικές σταθερές της αναπτυξιακής διαδικασίας στο εσωτερικό του κοινωνικού σχηματισμού. Αναθεώρησε την ίδια την ιδεολογία και την αντίληψη για την "ανάπτυξη" οριοθετώντας την από την ποσοτική αύξηση των παραγωγικών δυνάμεων που συντηρεί και αναπαράγει την υπανάπτυξη.

Διακήρυξε ότι απαιτείται ένας νέος συνασπισμός εξουσίας που δεν θα βρίσκεται κάτω από την ηγεμονία της άρχουσας τάξης και διαμόρφωσε μια στρατηγική πρόταση που στηρίζεται σε δύο ουσιαστικές αρχές :

* κάτω από το πλέγμα των σχέσεων εξάρτησης δεν υπάρχει καμμιά δυνατότητα αστικοδημοκρατικής ολοκλήρωσης, αλλά αντίθετα αναπαραγωγής της κρίσης και της υπανάπτυξης,
* σε συνθήκες καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής δεν υπάρχει καμμιά δυνατότητα για την πλήρη αποτίναξη της εξάρτησης και άρα για την κατάκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας.

Η ιστορική εμπειρία στον τόπο μας δικαιώνει αυτή τη θέση. Η προσπάθεια να πάρουμε μέρος στον διεθνή καταμερισμό μέσα σε συνθήκες εξάρτησης, οδήγησε στο σημερινό αναπτυξιακό αδιέξοδο και κάθε

άλλο παρά διασφαλίζει το δρόμο για να "φτάσουμε" τις αστικές δημοκρατίες της Δύσης.

Εξ'άλλου ο ίδιος ο συγκεντρωτισμός των δομών της κοινωνίας μας, αποδείχνει ότι καμμιά αυθεντική και ισομερής ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων δεν είναι δυνατή στα πλαίσια των σημερινών σχέσεων παραγωγής. Αντίθετα η οποία τέτοια δυνατότητα υπάρχει μόνο μέσα στη διαδικασία ταυτόχρονης αλλαγής αυτών των σχέσεων. Μ'άλλα λόγια, ο σοσιαλισμός είναι ένα σύγχρονο και καθόλου μακρινό αίτημα αν θέλουμε να ξεπεράσουμε την κρίση.

Έτσι το αίτημά του ριζοσπαστικού κινήματος για αλλαγή το ΠΑ.ΣΟ.Κ. απάντησε με μια στρατηγική πρόταση που επισημαίνει ότι : ο αγώνας του λαού σε μια περιφερειακή χώρα όπως η Ελλάδα που γίνεται για την εθνική απελευθέρωση είναι βασική προϋπόθεση και απαραίτητη για την ισομερή και αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη και την επίτευξη της πολιτικής δημοκρατίας.

Κατά συνέπεια :

ο αγώνας για την εθνική ανεξαρτησία συμπίπτει στρατηγικά με τον αγώνα για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνικο - οικονομικής δομής.

./..

III. Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

9. * Την 3η Σεπτέμβρη 1974 ο Ανδρέας Παπανδρέου εξαγγέλλει την ίδρυση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. μέσα από την ιστορική διακήρυξη που έμελλε ν' αποτελέσει ορόσημο στις μεταπολιτευτικές εξελίξεις. Το πολιτικό όραμα που πρότεινε για την εθνική ανεξαρτησία και το σοσιαλισμό, έγινε το επίκεντρο μιας τεράστιας λαϊκής κινητοποίησης, καθώς νέες κοινωνικές δυνάμεις εισβάλλουν στο πολιτικό προσκήνιο ενώ και οι παλιές αγωνιστικές παραδόσεις βρίσκουν την αυθεντική πολιτική τους έκφραση.

Η Διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη συμπύκνωσε με τρόπο ζωντανό, καθαρό και επίκαιρο το όραμα μιας νέας κοινωνίας, ένα όραμα που οδηγούσε για πολλές δεκαετίες τους λαϊκούς αγώνες και έμενε ανεκπλήρωτο.

Αναλύοντας με νέους σύγχρονους όρους την κοινωνική πραγματικότητα, αποδεσμευμένο από παραδοσιακές και ξεπερασμένες λογικές, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. που ήλθε σαν η φυσική συνέπεια και εξέλιξη του ΠΑΚ και του αντιδικτατορικού αγώνα, άπλωσε τις ρίζες του βαθειά στη μετεμφυλιακή αγωνιστική εμπειρία.

Έτσι, στις τάξεις του και μέσα στα πλαίσια της ιδρυτικής του διακήρυξης βρήκαν τη δική τους έκφραση όλες οι μορφές του ριζοσπαστικού κινήματος (εθνική αντίσταση, ανένδοτοι, αντιδικτατορική πάλη), παράλληλα με τη δυναμική προώθηση των νέων κοινωνικών δυνάμεων που διαμόρφωσε η κοινωνική κρίση.

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατά συνέπεια δεν εμφανίστηκε σαν ένα τυχαίο εφήμερο σχήμα που το προκαλεί η προσωπική φιλοδοξία κάποιων στελεχών που ζητούν μερίδιο στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας, αλλά σαν ένα εθνικό και παλλαϊκό κίνημα που αποτελεί συνέχεια των λαϊκών αγώνων, που έχει συγκεκριμένη ταξική αναγωγή που εκφράζει συγκεκριμένες κοινωνικές δυνάμεις και που βρίσκεται σε άμεση σύνδεση με το ριζοσπαστικό κίνημα.

Είναι γέννημα των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών της μεταπολεμικής Ελλάδας, έκφραση των πιο προωθημένων και ριζοσπαστικών αιτημάτων του λαϊκού κινήματος, υπήρξε ο ώριμος καρπός σύζευξης και συνέχειας του αγωνιστικού παρελθόντος με το αναγκαίο παρόν στην προσδοκία ενός διαφορετικού μέλλοντος.

10. * Από τη Διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη μέχρι την μεγάλη εκλογική νίκη των λαϊκών δυνάμεων τον Οκτώβρη του 1981 πέρασαν επτά χρό-

χρόνια μιας συνεχούς αγωνιστικής πορείας.

Στις εκλογές του '74 το ΠΑ.ΣΟ.Κ. καταγράφεται στον πολιτικό χάρτη σαν το νέο ριζοσπαστικό αριστερό κίνημα, όπου η πολιτική του ακτινοβολία είναι οπωσδήποτε πολύ μεγαλύτερη από το εκλογικό ποσοστό.

Τα χρόνια που ακολούθησαν εμφανίζεται σαν Κίνημα αμφισβήτησης και αντιδεξιάς δράσης που αποκτά στέρεους δεσμούς με το Λαό.

Ταυτόχρονα, η σοσιαλιστική του επαγγελία αρχίζει να μετεξελίσσεται σε στρατηγική, που με την Πανελλήνια Συνδιάσκεψη προσδιορίζεται ως η νέα αυτόνομη πρόταση, οριοθετημένη σαφώς από τις παραδοσιακές στρατηγικές και εμνευσμένη από το όραμα της 3ης Σεπτέμβρη.

Οι εκλογές του '77 κατέγραψαν για πρώτη φορά στον πολιτικό χάρτη, ένα Κίνημα με προοπτική εξουσίας, ένα Κίνημα που διεκδικεί την υλοποίηση της Πρότασής του.

Είναι η περίοδος όπου όραμα και στρατηγικό πλαίσιο, μετεξελίσσονται με γοργούς ρυθμούς σε μόνιμη στρατηγική (εθνική - λαϊκή ενότητα) σε πολιτική γραμμή στους μαζικούς χώρους (ανοιχτή δημοκρατική πολιτική δράση,), σε οργανωτική πολιτική για την οικοδόμηση μιας οργάνωσης εξουσίας (ενιαία αντίληψη για την πολιτική πράξη) και τέλος σε Πρόγραμμα Εξουσίας των Λαϊκών δυνάμεων σαν θέση και εναλλακτική λύση στο αδιέξοδο της κοινωνικής κρίσης. Αυτή η πορεία συνδέθηκε αποφασιστικά με την πορεία μετατροπής της κοινωνικής δύναμης του μπλοκ των μη προνομιούχων σε πολιτική δύναμη εξουσίας. Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ενίσχυσε , πολλαπλασίασε και διεύρυνε τους αρχικούς του δεσμούς με το Λαό μεταβαίνοντας από την αποκάλυψη και την καταγγελία, στη θέση και την πρόταση.

Η Διαμήρυξη Κυβερνητικής Πολιτικής του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αποτέλεσε το προϊόν εφτάχρονης καταγραφής, μελέτης και επεξεργασίας των προβλημάτων της χώρας συμπύκνωση της επτάχρονης αγωνιστικής πορείας. Με συγκεκριμένες ιεραρχήσεις και επιλογές, με σύνδεση της ιδεολογίας και της στρατηγικής με τους ενδιάμεσους στόχους, με συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο που να διασφαλίζει τη λαϊκή συμμετοχή, έγινε το Συμβόλαιο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. με τον ελληνικό λαό μπροστά στην κρίσιμη πολιτική αναμέτρηση που θα αλλάξει την πορεία του έθνους και του λαού μας.

./..

11. * Τα στοιχεία που συνθέτουν την πρόταση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. (Ανεξαρτησία και Σοσιαλισμός, Δημοκρατικός Δρόμος και λαϊκή συμμετοχή, Αποκέντρωση, Κοινωνικοποίηση, Αυτοδιαχείρηση, η αυθεντική σχέση και σύνδεση με τις λαϊκές δυνάμεις, μαζική και αντιπροσωπευτική οργάνωση), ήρθαν από την αρχή σε αντιπαράθεση και ρήξη με τις κατεστημένες αντιλήψεις και αρχές.

Η Δεξιά προσηλωμένη σταθερά στην ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα (ανήκομεν εις την Δύση), στην απόπειρα γρήγορης σλύσης των εθνικών θεμάτων μέσα στα πλαίσια της εξάρτησης, στην πολιτικής της μονόπλευρης λιτότητας, στην πολιτική του αυταρχικού - εκσυγχρονισμού στους θεσμούς, στην καταστολή των λαϊκών αγώνων, δεν μπορεί πια να συγκρατήσει την ενότητα εξουσίας της και τις εγκλωβισμένες στο συνασπισμό τις λαϊκές δυνάμεις.

Η άρχουσα τάξη μπροστά σ'αυτή την πραγματικότητα ακολούθησε μια πολιτική απέναντι στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. πάνω στο δίπολο περιθωριοποίηση - ενσωμάτωση, με κύρια πλευρά την πρώτη μέχρι το '77 και τη δεύτερη στη συνέχεια.

Με την περιθωριοποίηση απεδίωξε την αποκοπή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. από τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα, την πολιτική πόλωση, την κινδυνολογία και τον εκφοβισμο ("αριστερά της αριστεράς").

Η πολιτική της ενσωμάτωσης επιχειρούσε να αναδείξει ένα νέο "πρόσωπο" της Δεξιάς, τη "φωτισμένη πλευρά" τις "ανανεωτικές και εκσυγχρονιστικές τάσεις".

12. * Από τον Οκτάβρη του 1981 η πατρίδα μας μπαίνει ανεπίστρεπτα σε μια νέα εθνική και κοινωνική πορεία.

Η αυτοδύναμη ανάδειξη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στη διακυβέρνηση της χώρας ανοίγει το δρόμο της ριζικής αλλαγής.

Πρόκειται για ένα ανεπανάληπτο ιστορικό γεγονός που έχει πολυδιάστατη σημασία γιατί συντελείται με τρόπο ειρηνικό, μέσα από κοινοβουλευτική διαδικασία, με την ψήφιση ενός προγράμματος χωρίς δεσμεύσεις, εξαρτήσεις, μετωπικές νοθεύσεις και διαπραγματεύσεις κορυφής.

Είναι η πρώτη ουσιαστική πολιτική διαδικασία που εκφράζει αυθεντικά ένα λαό γνώστη και συμμέτοχο, χωρίς εκβιασμούς και ψεύτικα διλήμματα με συνθήκες που δεν αμφισβητούνται από κανένα πολιτικό φορέα.

./..

Η Νίκη του Οκτώβρη είναι Νίκη πολυσήμαντη.

Είναι Νίκη :

* εθνική, γιατί οι δυνάμεις της εθνικής απελευθέρωσης έχουν να χαράξουν ένα καινούργιο προσανατολισμό που να διασφαλίζει την εθνική ανεξαρτησία.

* πολιτική, γιατί νομιμοποιείται σε επίπεδο πολιτικής εξουσίας ο νέος συσχετισμός των κοινωνικών δυνάμεων μέσα από πολύχρονες διεργασίες, δρομολογείται η ριζική ανανέωση της πολιτικής ζωής, επαναπροσδιορίζεται και εμπλουτίζεται το περιεχόμενο των δημοκρατικών θεσμών.

* κοινωνική, γιατί ανοίγει στη συντριπτική πλειοψηφία του λαού το δρόμο της συμμετοχής στη δημιουργία μιας νέας κοινωνικής συμμαχίας για το συμφέρον του έθνους και του λαού.

* ιδεολογική, γιατί οι ιδεες της Ανεξαρτησίας, της Δημοκρατίας, του Σοσιαλισμού μπορούν και δικαιούνται να γίνουν το επίκεντρο στον αγώνα για τη δημιουργία μιας νέας κοινωνίας, διεκδικώντας από θέση εξουσίας το δικαίωμα να μετουσιωθούν σε πράξη.

* πολιτιστική, γιατί η ελληνο - κεντρική δυναμική δημιουργία- η εθνική και κοινωνική απελευθέρωση, βρίσκουν την δυνατότητα ν'αρνηθούν την αποξένωση, την αλλοτρίωση, το μονοδιάστατο άνθρωπο και την εμπορευματοποίηση στην πορεία ανασύνθεσης της πολιτιστικής μας ταυτότητας σε συνθήκες ελευθερίας και πολιτιστικής πολυμορφίας.

13. * Το διάστημα που μεσολάβησε από τον Οκτώβρη του '81 μέχρι το Συνέδριό μας, είναι ναμφισβήτητα μικρό στην μακρόχρονη και δύσκολη πορεία για την ολοκήρωση της ριζικής κοινωνικής αλλαγής.

Είναι όμως αρκετό για να δώσει όχι απλά ένα "δείγμα γραφής" της νέας πραγματικότητας, αλλά να δείξει ανάγλυφα ότι είμαστε στο δρόμο της δικαίωσης του αγώνα και των προσδοκιών του λαού.

Μετατρέπουμε τη Διακήρυξή μας για την Κυβερνητική Πολιτική σε καθημερινό έργο, σε αλλαγές που αρχίζουν από την καθημερινή μας ζωή και φτάνουν μέχρι την εθνική μας πορεία.

* Ήδη αναβαθμίστηκε διεθνώς ο ρόλος της χώρας μας στην παγκόσμια κοινότητα μέσα από μια συνεπή ανεξάρτητη και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική. Η Ελλάδα έχει τη δική της φωνή.

./..

* Παρά την όξυνση της διεθνούς οικονομικής κρίσης, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κατάφερε μια αξιοσημείωτη σταθεροποίηση της οικονομίας, ενώ παράλληλα εφάρμοσε μια οικονομική πολιτική (ΑΤΑ, εισοδηματική πολιτική, φορολογική πολιτική) με σαφείς φιλολαϊκούς προσανατολισμούς, στην κατεύθυνση της αναδιανομής του εισοδήματος. Παράλληλα συγκρούστηκε με κοινωνικά στρώματα που συνιστούν την εκτεταμένη παραοικονομία (μεσάζοντες, χονδρέμπορους, μεγαλογιατρούς) καταδείχνοντας τον ταξικό χαρακτήρα μιας πολιτικής για τους εργαζόμενους.

* Προχώρησε με βήματα αποφασιστικά εκδημοκρατισμός της δημόσιας και κοινωνικής ζωής με την αποκατάσταση της εθνικής συμφιλίωσης και ομοψυχίας, την ισονομία και την ισοπολιτεία.

* Η πολιτική μας στους θεσμούς είτε αναφέρεται στον εκδημοκρατισμό (συνδικαλιστικό κίνημα, αγροτικός συνδικαλισμός, κ.λ.π.) είτε στην οικονομία (κίνητρα, επενδύσεις, κοινωνικοποίηση δημοσίου τομέα, εποπτικά συμβούλια, προβληματικές) είτε στις κοινωνικές παροχές (παιδεία, εθνικό σύστημα υγείας) προχώρησε με ρυθμούς ικανοποιητικούς.

Βέβαια το Κυβερνητικό έργο παρουσιάζει και αδυναμίες που έχουν σχέση με τους ρυθμούς υλοποίησης από φορέα σε φορέα, την ενσωμάτωση στην καθημερινή τριβή, στο συντονισμό, την απειρία των προσώπων - φορέων της εξουσίας, την επιρροή των παραδοσιακών αντιλήψεων και πρακτικών. Κανείς όμως δεν διανοήθηκε να ισχυριστεί ότι οι όποιες καθυστερήσεις, αδυναμίες ή λάθη είναι αποτέλεσμα κακής πρόθεσης ή σκοπιμότητας.

Το ουσιαστικό συμπέρασμα από τη μέχρι τώρα Κυβερνητική Πολιτική είναι ότι η χώρα δρομολογήθηκε σε μια νέα πορεία, οδρόμος για τη ριζική αλλαγή άνοιξε με γρήγορα βήματα, ο λαός αντιλαμβάνεται ότι η Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι η ΔΙΚΗ ΤΟΥ Κυβέρνηση γι'αυτό την στηρίζει και την ενισχύει στις δύσκολες προσπάθειες που καταβάλλει.

14. * Το μαζικό κίνημα στην περίοδο αυτή που το ΠΑ.ΣΟ.Κ. κυβερνά τη χώρα, έχει υποστεί σοβαρές και ποιοτικές αναπροσαρμογές. Οι πολιτικοί όροι ευνοούν την αναβάθμιση του σε θέση εξουσίας μέσα στους θεσμούς.

Η πορεία του σημαδεύτηκε από τη σύγκρουση ανάμεσα στις "εργατοπατερικές", "συντεχνειακές", "κομματικοποιημένες" και "οικονο-

./..

μίστικες" λογικές και την ανάγκη αναπροσανατολισμού σε πεδία θέσης, άσκησης εξουσίας, κατοχύρωσης θεσμικών αλλαγών.

Ο αναγκαίος αναπροσανατολισμός δεν γίνεται πάντοτε σε συνθήκες ομαλής και ανέξοδης πορείας.

Αντίθετα οι κραδασμοί, οι συντεχνειακές αντιθέσεις, η λογική του κομματικού ελέγχου, και της πίεσης οργανωμένων μειοψηφιών, συχνά δημιουργούν αναστολές, εμπόδια και αδυναμίες κατανόησης της νέας πραγματικότητας.

Η συνολική του όμως πορεία είναι πορεία συμπόρευσης, συμπαράταξης και στήριξης της Αλλαγής.

Έτσι σ'αυτό το διάστημα στο μαζικό κίνημα :

* παγιώθηκαν οι νέοι συσχετισμοί στα όργανα έκφρασης της οργανωμένης πάλης του Λαού (ΓΣΕΕ, Εργατικά Κέντρα, Συνεταιρισμοί, αγροτικοί σύλλογοι) σ"σχετισμοί αντιστοίχησης με την πολιτική πραγματικότητα.
* ολοκληρώθηκε η δημοκρατική διάρθρωση του μαζικού κινήματος και κατοχυρώθηκε η συμμετοχή του στη θεσμική διαδικασία.
* έγινε αποδεκτή η πρόκληση συμμετοχής και διαλόγου και έγιναν σεβαστές οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει η νέα εξουσία στα πρώτα της βήματα αλλά και τα διάφορα επίπεδα λήψης αποφάσεων.
* συνειδητοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό η ανάγκη να υποταχθούν οι δευτερεύουσες αντιθέσεις και να ενσωματωθούν οι οικονομικές διεκδικήσεις στα πλαίσια της πρωταρχικής ανάγκης και τέλος να δυναμώσει και να κυριαρχίσει η λογική και η στρατηγική της εθνικής λαϊκής ενότητας.